

EEN VERKLARING OVER DE LEER VAN DE 'RUSSISCHE WERELD' (*RUSSKIJ MIR*)

"Om vrede voor de gehele wereld, standvastigheid van de heilige kerken Gods en eenheid van allen bidden wij de Heer."

(Goddelijke Liturgie)

Ikoon: Synaxis van de twaalf apostelen, kerk van Zoodockos Pigi (levengevend bron), Vyzitsa, Pilon, Griekenland; Foto:

Beschadigde Oekraïense kerk in het dorp Bobryk, regio Kiev ([bron](#))

De Russische invasie van Oekraïne op 24 februari 2022 vormt een historische bedreiging voor een volk met een Orthodox-christelijke traditie. Nog verontrustender voor de Orthodoxe gelovigen is dat de hoogste hiërarchie van de Russisch-orthodoxe kerk heeft geweigerd deze invasie te erkennen en in plaats daarvan vage verklaringen heeft afgelegd over de noodzaak van vrede in het licht van de 'gebeurtenissen' en 'vijandigheden' in Oekraïne. Dit, terwijl ze de broederlijke aard van de Oekraïense en Russische volkeren benadrukt als onderdeel van het 'Heilige Rus', waarbij ze de schuld van de vijandigheden legt bij het kwaadaardige 'Westen', en zelfs haar gemeenschappen opdraagt om te bidden op een manier die de vijandigheid actief aanmoedigt.

De steun voor de oorlog van president Vladimir Poetin tegen Oekraïne van velen in de hiërarchie van het Patriarchaat van Moskou, is geworteld in een vorm van Orthodox ethno-fyletistisch religieus fundamentalisme (*ethnos* = 'natie' en *phyletismos* = 'tribalisme'). Deze is van totalitaire aard, en staat bekend onder de naam *Russkij mir* of *de Russische wereld*. Het is een valse leer

die velen in de Orthodoxe kerk aanspreekt, en zelfs wordt overgenomen door extreem-rechtse groeperingen en Rooms-katholieke en Protestantse fundamentalisten.

In de afgelopen 20 jaar is in de toespraken van president Vladimir Poetin en patriarch Kirill (Gundiaev) van Moskou (Patriarchaat van Moskou) herhaaldelijk een beroep gedaan op de *Russische wereld*-ideologie en ze hebben deze verder kunnen ontwikkeld. Van het moment dat Rusland in 2014 de Krim annexeerde (en zij een *oorlog bij volmacht* (proxy-oorlog) begon in het Donbas-gebied van Oekraïne) tot aan het begin van de volledige oorlog tegen Oekraïne—en ook daarna—hebben Poetin en patriarch Kirill de *Russische wereld*-ideologie gebruikt als voornaamste rechtvaardiging van de invasie. Volgens deze leer bestaat er een transnationale Russische sfeer of beschaving in Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland (en soms Moldavië en Kazachstan), , genaamd *Heilig Rusland* of *Heilige Rus*'. Ook etnische Russen en Russischspreekende mensen over de hele wereld behoren hiertoe. De leer stelt dat deze *Russische wereld* een gemeenschappelijk politiek centrum (Moskou); een gemeenschappelijk spiritueel centrum (Kiev als de "moeder van heel Rus"); een gemeenschappelijke taal (Russisch); een gemeenschappelijke kerk (de Russisch-orthodoxe Kerk, Patriarchaat van Moskou); en een gemeenschappelijke patriarch (de Patriarch van Moskou) heeft. Deze patriarch werkt 'in symfonie' samen met de gemeenschappelijke president/nationale leider (Poetin) om deze Russische wereld te regeren. Op die manier kan een gemeenschappelijke en kenmerkende spiritualiteit, moraliteit en cultuur gehandhaafd worden.

Volgens de leer staat tegenover deze *Russische wereld* het corrupte Westen, geleid door de Verenigde Staten en West-europese landen, dat zich heeft overgegeven aan 'liberalisme', 'globalisering', 'christenfobie', 'homoseksuele rechten' (die in *gay parades* worden gepromoot), en "militant secularisme". Het Moskouse Patriarchaat en Vladimir Poetin staan als ware verdedigers van de Orthodoxe leer tegenover het Westen en alle Orthodoxen die in schisma en dwaling zijn vervallen (zoals de Oecumenische Patriarch Bartholomeus en andere plaatselijke Orthodoxe kerken die hem steunen). De Orthodoxe leer betekent voor hun het uitdragen van een traditionele moraliteit, een streng en onbuigzaam begrip van de traditie, en het vereren van het *Heilige Rusland*.

Na de intronisatie van patriarch Kirill in 2009 hebben leidende figuren van het Patriarchaat van Moskou, evenals de woordvoerders van de Russische staat, voortdurend gebruik gemaakt van deze principes om de theologische basis van de Orthodoxe eenheid te dwarsbomen. Het organiseren van de kerk op basis van etniciteit werd veroordeeld op het Concilie van Constantinopel van 1872. De valse leer van ethno-fyletisme vormt de basis voor de *Russische wereld*-ideologie. De Orthodoxe kerk kan niet langer de kerk van het Evangelie van Jezus Christus, de apostelen, de Nicaea-Constantinopolitaanse geloofsbelijdenis, de Oecumenische Concilies, en de Kerkvaders zijn, wanneer zij zulke valse principes als geldig gaat beschouwen. Het wordt dan intrinsiek onmogelijk om de eenheid te bewaren.

Daarom verwerpen wij de ketterij van de ‘Russische wereld’ en de schandalig acties van de Russische regering—het ontketenen van de oorlog tegen Oekraïne—als diep on-Orthodox, onchristelijk en een daad tegen de mensheid, die juist geroepen is om "gerechtvaardigd... verlicht... en gewassen te worden in de Naam van onze Heer Jezus Christus en door de Geest van God" (Doopdienst). Deze oorlog vloeit namelijk met de medewerking van de Russisch-orthodoxe kerk voort uit deze verachtelijke en onverdedigbare leer. Net zoals Rusland Oekraïne is binnengevallen, is ook het Moskouse Patriarchaat van Patriarch Kirill de Orthodoxe kerk binnengevallen—bijvoorbeeld in Afrika—waardoor verdeeldheid en strijd is ontstaan. Dit heeft geleid tot onnoemelijke verliezen, niet alleen aan het lichaam maar ook aan de ziel, waardoor het heil van de gelovigen in gevaar wordt gebracht.

Met ons oog op de leer van de ‘Russische wereld’, die verwoestend is en de Kerk verdeelt, worden we geïnspireerd door het Evangelie van onze Heer Jezus Christus en de heilige traditie van zijn Levend Lichaam—de Orthodoxe kerk—om de volgende waarheden te verkondigen en te belijden:

1. “Mijn koninkrijk is niet van deze wereld. Als mijn koninkrijk van deze wereld was, zouden mijn dienaren wel gevochten hebben, zodat ik niet aan de Joden zou werd uitgeleverd; maar mijn koninkrijk is niet van hier.” (Johannes 18:36).

Wij bevestigen dat het door God vastgestelde doel, en de verwezenlijking van de geschiedenis (haar *telos*), de komst van het Koninkrijk van onze Heer Jezus Christus is; een Koninkrijk van gerechtigheid, vrede en vreugde in de Heilige

Geest. Een Koninkrijk waarvan de Heilige Schrift, zoals gezaghebbend geïnterpreteerd door de kerkvaders, getuigd. Dit is het Koninkrijk waarin wij in elke Heilige Liturgie deelnemen, als een voorproef van wat komt: “Gezegend is het Koninkrijk van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, nu en altijd en tot in de eeuwen der eeuwen!” (*Goddelijke Liturgie*). Dit koninkrijk is het enige fundament en de enige autoriteit voor Orthodoxen; ja, voor alle christenen. Er is voor de Orthodoxie als het Lichaam van de Levende Christus geen andere, afzonderlijke bron van openbaring, geen basis voor gemeenschap, samenleving, staat, wet, persoonlijke identiteit en leer, dan dat wat is geopenbaard in en door onze Heer Jezus Christus en de Geest van God.

We veroordelen daarom als niet-Orthodox, en verwerpen elke leer die het Koninkrijk van God—zoals gezien door de profeten, verkondigd en ingehuldigd door Christus, onderwezen door de apostelen, als wijsheid ontvangen door de Kerk, uiteengezet als dogma door de kerkvaders, en ervaren in elke Heilige Liturgie—wil vervangen door een koninkrijk van deze wereld, of dat nu *Heilige Rus’, Heilig Byzantium*, of enig ander aards koninkrijk is, zodat ten onrechte Christus’ gezag om het koningschap aan de Vader te geven, wordt toegeëigend (1 Korinthiërs 15:24), en Gods macht om elke traan uit elk oog weg te wissen, wordt ontkend (Openbaring 21:4).

We veroordelen krachtig elke vorm van theologie die ontkent dat christenen migranten en vluchtelingen in deze wereld zijn (Hebreeënen 13:14). Dat wil zeggen, dat “ons burgerschap in de hemel is, en van daaruit verwachten we onze Redder, de Heer Jezus Christus” (Filippenzen 3:20); en dat christenen “in hun respectieve landen wonen, maar alleen als bijwoners. Ze nemen aan alles deel als burgers en verdragen alles als buitenlanders. Elk vreemd land is hun thuis, en elk huis een vreemd land” (*De brief aan Diognetus*, 5).

2. "Geef daarom aan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is." (Matteüs 22:21)

We bevestigen dat we, in afwachting van de uiteindelijke overwinning van het Koninkrijk van God, het enige en ultieme gezag van onze Heer Jezus Christus erkennen. In deze tijd zorgen aardse heersers voor vrede, zodat Gods volk “stil en rustig leven mag leiden in alle godsvrucht en waardigheid” (*Goddelijke Liturgie*). Toch is er geen natie, staat of orde van het menselijk leven die een hogere aanspraak op ons kan maken dan Jezus Christus, voor wiens naam “elke

knie zich zal buigen, in de hemel en op aarde en onder de aarde” (Filippenzen 2:10).

We veroordelen daarom als niet-Orthodox, en verwerpen elke lering die het Koninkrijk van God—dat zich manifesteert in de Ene, Heilige Kerk van God—ondergeschikt zou maken aan een werelds koninkrijk, dat andere kerkelijke of seculiere heersers zoekt om ons te rechtvaardigen en verlossen. Wij verwerpen resoluut alle vormen van bestuur die de staat vergoddelijken (theocratie) en de Kerk in zich opnemen, waardoor de Kerk haar vrijheid wordt ontnomen om profetisch tegen alle onrecht op te kunnen treden. We berispen daarnaast allen die cesaropapisme aanhangen, en daarmee hun ultieme gehoorzaamheid aan de gekruisigde en opgestane Heer vervangen door ultieme gehoorzaamheid aan een leider die is bekleed met heersende macht, en die beweert Gods gezalfde te zijn, of ze nu bekend zijn onder de titel "Caesar", "keizer", " tsaar' of 'president'.

3. “Er is geen Jood of Griek meer, er is geen slaaf of vrije meer, er is geen man en vrouw meer; want u bent allen één in Christus Jezus.” (Galaten 3:28).

Wij bevestigen dat de verdeling van de mensheid in groepen op basis van ras, religie, taal, etniciteit of enig ander secundair kenmerk van het menselijk bestaan een kenmerk is van deze onvolmaakte en zondige wereld. Dit soort kenmerken worden volgens de patristische traditie "onderscheidingen van het vlees" genoemd (St. Gregorius van Nazianzus, *Oratie 7, 23*). Beweren dat de ene groep superieur is aan de andere, is een kenmerkend kwaad van zulke verdeeldheid, die volledig in strijd is met het evangelie, waarin iedereen één en gelijk is in Christus. Iedereen moet aan Hem verantwoording afleggen voor zijn of haar daden, en iedereen heeft toegang tot zijn liefde en vergeving. Niet als leden van bepaalde sociale of etnische groepen, maar als personen die gelijk aan elkaar geboren en geschapen zijn naar het beeld en de gelijkenis van God (Genesis 1:26).

We veroordelen daarom als niet-Orthodox, en verwerpen elke leer die goddelijke oprichting of autoriteit, of speciale heiligheid of zuiverheid, toeschrijft aan een lokale, nationale of etnische identiteit; of aan een bepaalde cultuur toeschrijft dat zij speciaal of goddelijk verordend is, hetzij Grieks, Roemeens, Russisch, Oekraïens, of een andere.

4. “Jullie hebben gehoord dat er gezegd werd: 'Je zult je naaste liefhebben en je vijand haten.' Maar ik zeg jullie: Heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen, alleen dat zijn jullie werkelijk kinderen van je Vader in de hemel.” (Mattheüs 5:43-45)

We bevestigen, in navolging van het gebod van onze Heer, met de woorden van de Heilige Silouan de Athoniet: "De genade van God is niet in de mens die zijn vijanden niet liefheeft." We kunnen geen vrede kennen tótdat we onze vijanden liefhebben. Zo bezien is het voeren van oorlog de ultieme mislukking van Christus' wet van liefde.

We veroordelen daarom als niet-Orthodox, en verwerpen elke leer die verdeeldheid, wantrouwen, haat en geweld tussen volkeren, religies, geloofsovertuigingen, naties of staten aanmoedigt. We veroordelen verder als niet-Orthodox en verwerpen elke leer die demoniseert, of die de demonisering aanmoedigt van degenen die de staat (of samenleving) als "anders" beschouwt, inclusief buitenlanders, politieke en religieuze andersdenkenden, en andere gestigmatiseerde sociale minderheden. We verwerpen alle manicheïstische en gnostische verdeeldheid die een heilige, Orthodoxe, oosterse cultuur en haar Orthodoxe volkeren verheft boven een ontaard en immoreel 'westen'. Het is bijzonder slecht om andere naties te veroordelen door middel van speciale liturgische verzoekschriften van de kerk, waarbij de leden van de Orthodoxe kerk en haar culturen worden verheven als spiritueel geheiligd in vergelijking met de vleselijke, seculiere 'heterodoxen'.

5. “Ga en overdenk wat dit wil zeggen: ‘Ik verlang naar barmhartigheid en geen offer.’ Want ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.” (Mattheüs 9:13; vgl. Hosea 6:6 en Jesaja 1:11-17).

We bevestigen dat Christus ons roept om persoonlijke en gemeenschappelijke naastenliefde te betuigen aan de armen, de hongerigen, de daklozen, de vluchtelingen, de migranten, de zieken en lijdenden; en gerechtigheid te zoeken voor de vervolgd, de getroffen en de behoeftigen. Als we de oproep van onze naaste weigeren—ja, als we in plaats daarvan zelfs gaan slaan en beroven, en onze naaste laten lijden en sterven langs de weg (gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, Lukas 10:25-37)—dan zijn we niet op het pad naar het Koninkrijk van God in de liefde van Christus, maar dan hebben we ons tot vijanden van Christus en zijn Kerk gemaakt. We zijn geroepen om niet alleen te

bidden voor vrede, maar om actief en profetisch op te staan en onrecht te veroordelen, *om vrede te sluiten* zelfs ten koste van ons leven. “Zalig zijn de vredestichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.” (Mattheüs 5:9). Het offeren van het offer van de liturgie en het gebed, terwijl geweigerd wordt om opofferend te *handelen*, vormt een offer tot oordeel dat in strijd is met wat in Christus wordt aangeboden (Mattheüs 5:22-26 en 1 Korinthiërs 11:27-32).

We veroordelen daarom als niet-Orthodox, en verwerpen elke bevordering van spiritueel ‘rustig zijn’ (quietism) onder de gelovigen en geestelijken van de kerk, van de hoogste patriarch tot de meest nederige leek. We berispen degenen die bidden voor vrede terwijl ze er niet in slagen om actief vrede te stichten, hetzij uit angst of gebrek aan geloof.

6. “Wanneer u blijft vasthouden aan wat ik u zeg, bent u werkelijk mijn leerlingen. U zult de waarheid kennen, en de waarheid zal bevrijden.” (Johannes 8:31-32).

We bevestigen dat Jezus zijn discipelen niet alleen roept om de waarheid te kennen, maar ook om de waarheid te spreken: “Laat jullie ja ja en jullie nee nee; wat je daaraan toevoegt komt van de Boze.” (Mattheüs 5:37). Een grootschalige invasie van een buurland door 's werelds op een na grootste militaire macht is niet zomaar een ‘speciale militaire operatie’, ‘gebeurtenis’ of ‘conflict’ of een ander eufemisme dat is gekozen om de realiteit van de situatie te ontkennen. Het is in feite een grootschalige militaire invasie die al heeft geleid tot talloze burgerslachtoffers en militaire doden, de gewelddadige ontwrichting van het leven van meer dan vierenveertig miljoen mensen en de ontheemding en verbanning van meer dan twee miljoen mensen (13 maart 2022). Deze waarheid moet verteld worden, hoe pijnlijk het ook is.

We veroordelen daarom als niet-Orthodox, en verwerpen elke lering of actie die weigert de waarheid te spreken, of actief de waarheid onderdrukt over het kwaad dat wordt begaan tegen het evangelie van Christus in Oekraïne. We veroordelen volkomen alle praat over ‘broederoorlog’, ‘herhaling van de zonde van Kaïn, die zijn eigen broer uit jaloezie vermoordde’ als het niet expliciet de moorddadige bedoeling en schuld van de ene partij tegenover de andere erkent (Openbaring 3:15-16).

We verklaren dat de waarheden die we hebben bevestigd en de fouten die we als niet-Orthodox hebben veroordeeld en verworpen, gebaseerd zijn op het evangelie van Jezus Christus en de heilige traditie van het Orthodox-christelijke geloof. We roepen iedereen die deze verklaring aanvaardt op om deze theologische principes in gedachten te houden bij hun beslissingen in de kerkpolitiek. We vragen dringend allen wie deze verklaring betreft om terug te keren naar “de eenheid van de Geest in de band van de vrede” (Efeziërs 4:3).

13 maart 2022 - Zondag van de Orthodoxie